

УРОКИ 26-27

УРОК: 26

ДАТА: 17.03.23

ГРУПА: 34

Тема: Проблема свободи й боротьби за визволення в романі І. Багряного «Тигролови». Вольовий характер Григорія Многогрішного. Родина Сірків, майор Медвин. Символіка роману.

План

1. Аналіз роману «Тигролови».
2. Образи роману.
3. Теорія літератури.

1. Роман «Тигролови» (1946).

Літературний рід: епос.

Жанр: пригодницький роман.

Тема: зображення трагічної долі людини-особистості в радянському тоталітарному режимі.

Головна ідея: перемога добра над злом; за будь-яких обставин кожен передусім має бути Людиною.

Головні герої: Григорій Многогрішний (молодий український інженер-авіатор); родина Сірків: Наталка, Гриць та їхні батьки Денис Сірко й Сірчиха; майор НКВС Медвин.

2. В основу «Тигроловів» покладено події, що сталися під час відбування автором заслання на Далекому Сході. Його герой Григорій Многогрішний увібрав у себе чимало багрянівських рис характеру: він не скорився, не змирився з насильницьки нав'язаним йому статусом в'язня жахливої системи й залишився Людиною. Сюжетна канва роману вибудована на історії «полювання» майора НКВС Медвина — цього новітнього тигролова — на гордого, не прирученого тоталітарною системою молодого хлопця з України, який у тайзі знайшов земляків, друзів, кохання... Григорій Многогрішний перемиг. Передусім тому, що не визнав себе нулем в історії, не озвірів, не перейнявся озлобленням і ненавистю до людей, зберіг у собі людяність, доброту, здатність співчувати, співпереживати і вірити, що людина може й повинна кинути виклик страшній системі й вистояти.

Безперечно, це романтичний твір, з елементами пригодницького жанру (тому закономірна його популярність серед німецької молоді). Сюжет захоплюючий і динамічний, читач постійно перебуває в емоційному напруженні. І все ж «Тигролови» виходять за межі звичайної «масової» літератури. Насамперед — ідейним спрямуванням (у літературі «масовій», як у старій казці, добро теж завжди перемагає), але в творі Багряного всепоглинаюча ідея перемоги добра над злом втілюється через художні образи, ліричні відступи, промовисту символіку. Згадаймо той стрімкий потяг-експрес, що мчить на Далекий Схід. Як мчить і саме життя ХХ ст. У ньому розважаються й милуються краєвидами представники

пануючої влади і терзаються роздумами про своє майбутнє звичайні люди, яких перетворено на зеків, безправних «остів». Серед останніх і Григорій Многогрішний. Він тікає з поїзда, як із жорстокої, занедбаної Богом та людьми реальності, потрапляє на розкішний острівець у тайзі, що зветься Зеленим Клином, наче у мрію-казку. Символічний підтекст цієї назви. Тут живуть українці, колишні втікачі й вигнанці, які були колись розкуркулені радянською владою. Тут вони створили свій український світ, наповнений моральною чистотою і гармонією. Атмосфера в родині старого Сірка, яка прийняла й порятувала Григорія, тепла, домашня, як і довколишня мати-природа. На тлі цієї розкішної багатівкової природи розквітає кохання Григорія до доньки Сірка Наталки. Без такої тремтливої любовної колізії немислимий жоден романтичний твір.

Але сюжет далекий від мрійливої сентиментальності, навпаки — він напружений, динамічний. Сірки мають незвичне й небезпечне заняття — виловлюють у тайзі тигрів — гордих, незалежних і сильних звірів. Звернімо увагу: ці люди звірів не убивають, а лише ловлять. У двобої з тиграми вони є рівновеликими, такими ж гордими та незалежними. Українці протистоять силам зла, яке уособлено в образі майора НКВС Медвина, протистоять і перемагають. Медвин женеться за Григорієм, підступно вистежуючи його в тайзі, готовий у слушний момент вбити. Але в цьому двобої перемагає Григорій. І це цілком закономірно: письменник щиро вірить, що переможе тільки добро.

опис Дениса Сірка

•...дебелий, спокійний голос. Батьківський. Такий сердечний, а гуде, як із барила, і жартома... вусатий дідуган, дебелий, високий, червоновидий, з волохатими грудьми.

опис Сірчихи

•...в очіпку і в рясній стародавній спідниці... їй понад п'ятдесят років, а вона виглядає ще молодо і бадьоро. І голос у неї такий, як у дочки, тільки не такий гострий, якийсь тепліший, ближчий.

опис Грицька Сірка

•...високий, як батько, дебелий красень. Молодий — років 25. На ньому військовий старенький френч. На ногах ічі-ги, на голові набакир кепка, з-під неї буйний чуб кучерявиться. При боці — ніж, а за плечем новенький дробовик.

опис Наталки Сірко

•..хороша та бистроока, із стрічкою над чолом, і юна, смаглява від сонця, що виступає, мов горлиця... якесь дивне поєднання надзвичайної дівочої краси і суворості. Гнучка, як пантера, і така ж метка, мабуть, а строга, як царівна.

опис майора Медвина в «Тихоокеанському експресі ну мер один»

•...чорнобривий, з м'ясистим носом, віком понад тридцять літ... смокче бордо і читає-смокче «Правду», студіює промову вождя... дисциплінований і точний, і не схильний вдаватись у дрібниці.

опис Медвина перед смертю

• А Медвин — бравий герой, і грізний суддя та володар душ «людців», і плюгавий злодюжка, порушник закону нетрів — стояв і тіпався... Так, тіпався. Губа йому тіпалась, а очі... очі гидкого, сонливого боягуза. Три шпали на ковнірі — як мазки крові.

3. МУР (Мистецький український рух)

об'єднання українських письменників в еміграції з метою консолідувати українських літераторів, які після Другої світової війни опинилися в таборах для переміщених осіб переважно в Німеччині та Австрії. МУР заснований 1945 р. в Німеччині. Головою об'єднання був Улас Самчук, який висунув ідею «великої літератури». Вона базувалася на тому, що література є одним із найголовніших чинників духовного самовияву нації і чи не єдиним в умовах її бездержавності. До МУРу входили: І. Багряний, Є. Маланюк, У. Самчук, Т. Осьмачка та ін.

Нью-йоркська група поетів об'єднання українських поетів емігрантів, заснована 1958 р. Ця група поетів усвідомлювала «необхідність піднести українську лірику на новий щабель, переосмислюючи традиції рідного мистецтва слова і спираючись на модерні стилі й форми» (М. Ткачук). До нью-йоркської групи входили Богдан Бойчук, Богдан Рубчак, Юрій Тарнавський, Емма Андіївська, Патриція Килина, Віра Вовк та ін. «Чинником єднання була спільна настанова, що кожен поет має йти окремо індивідуальною дорогою, виявляти власний літературний світ (що є стилем) і в тому сенсі бути інакшим, сучасним, модерним» (Б. Бойчук). Ньюйоркці захищали естетичну концепцію самоцінності й новаторської дерзновенності мистецтва, відкидали традиційні стилі й форми, орієнтуючись на верлібр, що панував тоді в західноєвропейській літературі.

Літературний диктант

1. Справжнє прізвище І. Багряного —
2. Ким за фахом був головний герой роману?
3. Скільки років головному герою роману?
4. На скільки років було засуджено Григорія Многогрішного?
5. Правнуком якої відомої в історії особистості був Григорій Многогрішний?
6. Завершіть фразу *«Ліпше вмирати біжучи, ніж жити ...»*.
7. Кому належить репліка *«Я не знаю, хто ти, але моя хата — твоя хата. Лежи ж собі. Такий закон тут. Наш закон»*?
8. Від кого Григорій Многогрішний почув репліку *«У сміливих щастя завжди є»*?
9. Як називається природна місцевість, де відбуваються події твору?
10. Хто є прототипом Григорія Многогрішного?
11. На чому Григорій Многогрішний написав присуд майорові Медвину?
12. Один паровоз наділений ім'ям «Йосип Сталін», а другий —
13. Кого нагадує поїзд, який везе Григорія Многогрішного на схід?
14. Кому належать слова *«Я тебе переслідуватиму все твоє життя, / всі ми, що тут пройшли... Ми тебе переслідуватимемо і проводжатимемо тебе до могти»*?
15. Із скількома рудими домовинами порівняно вагони паротяга, що везе в'язнів?
16. Кого везе «Тихоокеанський експрес номер один»?
17. Як звати собаку Сірків?
18. У кого Григорій Многогрішний забрав горішки в тайзі?
19. Від якого звіра Многогрішний урятував Наталку?

20. Куди їздили Григорій з Грицьком здавати хутро й поновлювати контракти?
21. У який спосіб Наталка повідомила батькам, що вона з Григорієм, перетнувши кордон, була в безпеці?
22. Кого Григорій Многогрішний замінив у родині Сірків?
23. Хто «дисциплінований і точний, і не схильний вдаватись у дрібниці... студіює промову вождя»?
24. Яка первісна назва роману «Тигролови»?

Домашнє завдання:

1. Літературний диктант написати
2. Підготувати доповіді про літературу під час Другої світової війни

УРОК: 27

ДАТА: 17.03.23

ГРУПА: 34

Тема: Участь українських письменників у Другій світовій війні. Засилля соцреалізму в мистецтві повоєнного періоду.

Початок війни, необхідність боротися із загарбниками згуртувала національні сили, піднесла патріотичний дух. Частина письменників добровільно пішла на фронт; мужньо воювали на фронтах та в партизанських загонах, отримували важкі поранення, мали бойові нагороди, деякі пройшли шлях від рядового до офіцера — О. Гончар, М. Стельмах, Г. Тютюнник, Ю. Збанацький та ін. О. Довженко, А. Малишко, М. Бажан, Л. Первомайський, С. Олійник, К. Гордієнко працювали співробітниками фронтowych газет і на радіо, виборюючи перемогу полум'яним словом.

Багатьох митців разом із сім'ями було евакуйовано до Уфи та Саратова, де вони продовжували свою працю, намагаючись внести частку в перемогу над фашизмом. І. Кочерга, наприклад, написав п'єсу «Ярослав Мудрий» (1944), в основу якої було покладено ідею згуртованості національних сил. Синівські почуття, сповнені любові до свого народу, віри в його безсмертя й ненависті до ворогів, відтворили у віршах М. Бажан («Клятва»), П. Тичина («Я утверджуюсь»), А. Малишко («Україно моя»), В. Сосюра («Лист до земляків»). Ці твори друкувалися в листівках, які розкидали з літаків на окупованих територіях.

Звичайно, тоталітаризм і соцреалізм нікуди в цей період не зникли, тому більшість творів були ура-патріотичними, що продовжували славити вождів, без яких наш народ самостійно «і кроку не міг ступити». Але жива правда все ж пробивала собі дорогу в мистецтво.

Письменники, які з різних причин і в різний час опинилися за кордоном, мали змогу говорити відкрито, на повний голос. Помітну роль у літературному житті українців відіграло об'єднання МУР (Мистецький Український Рух), членами якого були І. Багряний, Є. Маланюк, У. Самчук, В. Барка, О. Лятуринська та ін. Головні теми їхніх творів — викриття сталінського

тоталітарного режиму. Як приклад можна навести твори І. Багряного «Тигролови», «Сад Гетсиманський», В. Барки «Жовтий князь», У. Самчука «Марія». Відчутно вразив читача реалістично-психологічними картинами роман В. Винниченка «Слово за тобою, Сталіне!». Письменник зумів тонко і правдиво відтворити атмосферу страху, безправ'я, духовної задухи в СРСР.

Тільки після смерті Сталіна й викриття культу особи настає певна лібералізація в житті письменників. 1954 року М. Рильський, О. Довженко, А. Малишко виступили із закликами перенести центр уваги митців на людину, її переживання, радості та страждання, активніше звертатися до національних традицій.

Перемога в Другій світовій війні, до якої український народ доклав величезних зусиль, сприяла зміцненню його морального духу, піднесенню гордості та національної самосвідомості. Наші люди в складі радянської армії, рухів опору зарубіжних європейських країн познайомилися з іншим способом життя — цивілізованих, відкритих для демократії країн. І це привело до переконання, що після величезних жертв і перемоги український народ, як і інші народи СРСР, заслуговує на поліпшення свого матеріального становища, справедливе демократичне суспільство.

Сталінський режим відреагував на такі настрої посиленням ідеологічного тиску, репресіями. Ситуація ускладнювалася ще й післявоєнною розрухою та голодом 1947 року. Саме через «цензуру» жорстокі реалії війни, труднощі повоєнного лихоліття не були описані на сторінках літературно-художніх видань. «Соцреалізм» зобов'язував лише славити партію та її вождя, під мудрим керівництвом якого (і тільки завдяки йому!) відбувалися значні успіхи й перемоги.

Однак і за таких несприятливих умов українським письменникам вдалося створити чимало яскравих та колоритних полотен на зразок трилогії О. Гончара «Прапорonoсці», першої частини роману М. Стельмаха «Велика рідня» — «На нашій землі», «Київських оповідань» Ю. Яновського, гуморесок Остапа Вишні та ін.

Однією з найяскравіших постатей у мистецтві ХХ ст. був Олександр Довженко. Не так багато українських фільмів називають кращими серед 12 кінобестселерів світу; далеко не кожен із видатних митців удостоюється того, щоб ЮНЕСКО назвало рік його ім'ям (а саме 1994 рік був роком О. Довженка); не до кожного прислухаються навіть вожді. Американці назвали Довженка кращим поетом кіно, греки — Гомером ХХ ст., японці вважали, що найкращі їхні фільми створено під впливом українського кінорежисера. Чарлі Чаплін говорив, що слов'янство дало світові в кінематографії одного митця — О. Довженка.

Домашнє завдання:

1. Конспект

Шановні здобувачі освіти, прошу Вас додатися до мого акаунту marypopazova@gmail.com на платформу <https://classroom.google.com>

Код курсу: sianpne

УВАГА!!!

ФОТО КОНСПЕКТІВ ЗАВАНТАЖУВАТИ У CLASSROOM